

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra speciální pedagogiky

Projekt

Práce k ukončení předmětu Metodologie 2 (SP4MP_MTO2)

Brno 2011

Vypracovala

Bc. Kateřina Dudková, 385666

Téma: Globální metoda čtení jako prostředek komunikace s mentálně postiženými.

- Ve výzkumné práci se budu zabývat metodikou alternativní výuky čtení s využitím globální metody. Globální metoda staví vyučování čtení na zrakovém základě. Sdružuje každou představu se zvukem a obrazem tištěného slova, jímž se tato představa vyjadřuje. Dítě proto nemusí znát po dosti dlouhou dobu jednotlivá písmena, z nichž je slovo složeno a vlastním úsilím a indukcí dojde ke znalosti písmen. Tím, že globální metoda přivádí dítě přirozenou cestou ke klíči čtení, tj. k pochopení zákonitosti analýzy a vede jej k nenásilnému, přirozenému a individuálnímu zvládnutí tohoto problému, má příznivý vliv na celkový rozvoj osobnosti.

Cíl výzkumu: Téma mé výzkumné práce jsem si zvolila proto, jelikož ne všechny děti jsou schopny se dobře naučit číst např. metodou analyticko – syntetickou. I když metoda globálního čtení a psaní sahá do 19. století, u nás je velmi málo využívána. Proto je velmi nutné, aby se učitelé i širší veřejnost seznámili i s touto metodou výuky. Hlavním cílem tohoto výzkumného návrhu bude využití téhle metody v praxi a porovnání výsledků práce s jinými metodami výuky.

Problém: Využití globální metody při výuce čtení u žáků s mentálním postižením.

Otázka: Je žák se středně těžkým mentálním postižením schopen osvojit si základy metody globálního čtení po nezvládnutí analyticko – syntetické metody?

Vedlejší výzkumné otázky:

- Je žák ZŠS schopen naučit se během daného časového období jedno zadané téma, které bude obsahovat pět slov?
- Bude žák schopen s touto metodou pracovat samostatně?

Výzkumná strategie: Jako výzkumnou strategii jsem zvolila kvalitativní výzkum, konkrétně případovou studii. Techniku sběru dat budu využívat převážně analýzu dokumentů, rozhovor s učiteli a pracovníky speciálně pedagogického centra a pozorováním prací žáků při výuce.

Pracovat budu s žáky základní školy speciální, s maximálním počtem třech žáků. Výběr žáků nemůže být nahodilý, ale budu si vybírat ty žáky, kteří mají potíže ve výuce čtení. Svou práci zaměřím na vývoj čtecích dovedností, kde právě využiji metodu globálního čtení. Ve svém

výzkumu bych chtěla spolupracovat se speciálně pedagogickým centrem, kam žáci dochází a s třídními učitelkami ze ZŠS.

Terénní poznámky: Prvotní setkání probíhalo ve třídě ZŠS, kde jsem navazovala kontakt s mentálně postiženým chlapcem druhé třídy (dle psychologické zprávy Morbus Down, středně těžká mentální retardace, srdeční vada, ADHD, řečová vada). Na otázky mi odpovídala pracovnice speciálně pedagogického centra (dále jen SPC) a třídní učitelka chlapce.

- Jarek je osmiletý, milý, usměvavý chlapec. Projevuje se přátelsky ke spolužákům i k učitelům. Je velmi živý a pohyblivý, ale těžko zvladatelný, má potíže s respektováním autorit. Dožaduje se neustále pozornosti, hlavně od dospělých, nedokáže porozumět sociálním pravidlům chování.
- Chlapec se momentálně nachází v etapě jazykové přípravy analytického způsobu čtení. Učitelka ho učí vyvozovat písmena za podpory říkadél, ve kterém je dané písmeno zastoupeno. Jarek dle učitelky učivo nezvládá. Za rok se částečně naučil samohlásky. Výběr samohlásek v jednoduchém textu mu nedělá problém, nedokáže je ale sluchově rozlišit.
- Po rozhovoru s pracovnicí SPC, které je součástí tohoto zařízení, se hledal pro chlapce nový alternativní způsob výuky čtení. V rámci praxe, pod vedením pracovnice SPC, jsem měla první možnost výuky globální metody čtení u Jarka. V začátcích výuky globální metody byl kladen důraz na smyslovou percepci, zejména na zrakovou a sluchovou diferenciaci. Začal s přiřazováním a rozlišováním stejných předmětů ve dvojici, poté přešel na rozlišení a přiřazení obrázků ke skutečným předmětům. Zatím se neobjevily žádné výrazné problémy, výuka byla pro něj zajímavá a práci vnímal jako hru.

Možné problémy při výzkumu: Praktické problémy spatřuji v možné neznalosti různých metod výuky čtení u učitelů ZŠS a v krátkém časovém rozmezí výzkumu, neboť výuka čtení není otázkou měsíců, ale roků. Nevýhodou by tedy mohla být delší doba nácviku čtení. Rodiče by díky tomu mohli pociťovat obavy a zklamání nad touto metodou.

Námět k modifikaci výzkumného návrhu: Pro děti se středně těžkou mentální retardací není jednoduché se naučit číst, proto musíme hledat různé metody a alternativy, aby byly

schopné se orientovat ve svém nejbližším okolí a přečíst si alespoň základní pojmy a názvy. Proto bych náměty k modifikaci hledala až při neúspěchu i téhle metody.

Seznam literatury:

BONDY, A.S, FROSTL, L. *A Picture's Worth: PECS and Other Visual Communication Strategies in Autism*. Bethesda: Woodbine House, 2002. ISBN 0-933149-96-4.

HEMZÁČKOVÁ, Krista, PEŠKOVÁ, Jana, JIŘÍK, Jan. *První čtení*. Praha: Parta, 1998. ISBN 80-85989-31-X.

HEMZÁČKOVÁ, Krista, PEŠKOVÁ, Jana. *Hůlková písanka*. Praha: Parta, 1998. ISBN 80-7320-029-5.

JIRÁNEK, F. *Psychologické otázky počátečního čtení a psaní*. Praha: SPN, 1955.

JŮVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5.

KNAPCOVÁ, Margita. *Výměnný obrázkový komunikační systém – VOKS*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2006. ISBN 80-86856-14-3.

KOREJS, J., Novák, J. *Elementární čtení a psaní metodou celků*. Praha: SPN, 1933.

KŘIVÁNEK, Zdeněk, WILDOVÁ, Radka. *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1998. ISBN 80-86039-55-2.

KUBOVÁ, Libuše. *Alternativní komunikace, cesta ke vzdělávání těžce zdravotně postižených dětí*. Praha: Tech – Market, 1996. ISBN 80-902134-1-3.

MLEZIVA, J. Smysluplnost školního trápení. *Rodina a škola*. Duben 2009, č. 4, s. 22-25.

TETZCHER, S., MARTINSEN, H. *Introduction to Augmentative and Alternative Communication*. London: Whurr Publisher, 2000. ISBN 1-86156-187-3.